ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 9. decembra 2004 *

Vo veci C-79/03,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 21. februára 2003,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: G. Valero Jordana, splnomocnený zástupca, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

proti

Španielskemu kráľovstvu, v zastúpení: N. Díaz Abad, splnomocnená zástupkyňa, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanému,

* Jazyk konania: španielčina.

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia C. Gulmann (spravodajca), J. Makarczyk, P. Kūris a J. Klučka,

generálny advokát: L. A. Geelhoed,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 9. septembra 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Komisia Európskych spoločenstiev sa svojou žalobou domáha, aby Súdny dvor určil, že Španielske kráľovstvo si tým, že tolerovalo lov na vetvičky s lepom na území Valencijského spoločenstva (Španielsko) metódou nazývanou „parany", nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 8 ods. 1 a článku 9 ods. 1 smernice Rady 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. ES L 103, s. 1, ďalej len „smernica").

2 „Parany" je spôsob chytania vtákov. Pozostáva zo súboru lepov, ktoré sú umiestnené na vetvičkách stromu, ku ktorému priťahujú lovené vtáky vábničky. Pri kontakte s vetvičkou s lepom vták v zásade stráca spôsobilosť lietať a poľovník ho môže chytiť a usmrtiť.

Právna úprava Spoločenstva

3 Článok 8 ods. 1 smernice stanovuje, že „vzhľadom na lov, odchyt alebo usmrcovanie vtákov... členské štáty zakážu používanie všetkých prostriedkov, zariadení alebo metód používaných na masový, alebo neselektívny odchyt, alebo usmrcovanie vtákov, alebo metód, ktoré by mohli spôsobiť vymiznutie druhov v danej oblasti, hlavne tých, ktoré sú uvedené v prílohe IV (a)".

4 Príloha IV písm. a) smernice uvádza medzi iným vetvičky s lepom.

5 Článok 9 ods. 1 smernice stanovuje možnosť udeliť výnimku z ustanovení článkov 5, 6, 7 a 8, ak neexistuje iné uspokojivé riešenie z dôvodov uvedených v písm. a) až c). Takáto výnimka je najmä možná na to, „aby sa zabránilo závažným škodám na úrode..." [písm. a) tretia zarážka] alebo „aby sa, za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu, povolil odchyt, držba, alebo iné rozumné využívanie určitých vtákov v malom rozsahu" [písm. c)].

Vnútroštátna právna úprava

6 Dekrét 135/2000 prijatý vládou Valencijského spoločenstva 12. septembra 2000 stanovuje režim výnimočného vydávania povolení na výkon lovu drozdov metódou „parany" vo Valencijskom spoločenstve (ďalej len „dekrét 135/2000"). Tento režim stanovuje:

— podmienky, ktoré „parany" musí dodržiavať, a to najmä vzdialenosť medzi vetvičkami s lepom a vlastnosti používaného lepu,

— druhy vtákov, ktorých odchyt je povolený: drozd plavý (turdus philomelos), drozd červenkastý (turdus iliacus), drozd čvíkotavý (turdus pilaris) a drozd trskotavý (turdus viscivorus),

— poľovnícku sezónu a časti dňa, počas ktorých je lov povolený,

— maximálny odchyt metódou „parany".

7 Tento dekrét bol zrušený rozsudkom Tribunal Superior de Justicia Valencijského spoločenstva (Španielsko) z 26. septembra 2002. Tento rozsudok napadla autonómna vláda Valencijského spoločenstva kasačným odvolaním na Tribunal Supremo.

Konanie pred podaním žaloby

8 Keďže Komisia prejednávala sťažnosti týkajúce sa vykonávania lovu metódou „parany" na území Valencijského spoločenstva, zaradila túto otázku do programu rokovania týkajúceho sa životného prostredia, ktoré sa konalo v Madride 12. a 13. novembra 1998. Počas tohto rokovania španielske orgány uznali, že povolili takéto vykonávanie lovu na základe výnimiek stanovených v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice z dôvodu, že neexistujú iné uspokojivejšie riešenia, ako zabrániť škodám na úrode.

9 Keďže Komisia usúdila, že Španielske kráľovstvo si tým, že tolerovalo vykonávanie lovu metódou „parany" na území Valencijského spoločenstva a že neodôvodnilo neexistenciu iných uspokojivých riešení vo vzťahu k výnimkám schváleným v tomto spoločenstve, nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú na základe článku 8 ods. 1 a článku 9 ods. 1 smernice, zaslala mu 25. októbra 2000 výzvu.

10 Španielska vláda listom z 20. decembra 2000 odpovedala Komisii, pričom uviedla, že najmä vzhľadom na zákon 40/97, ktorý preberá do španielskeho právneho poriadku článok 9 ods. 1 písm. c) smernice, sa vláda Valencijského spoločenstva usilovala dať lovu drozdov metódou „parany" primeraný právny rámec tak, aby zabezpečila jeho vykonávanie pri dodržaní princípu obmedzenia, selektívnosti a primeranej kontroly. Na tento účel prijala vláda uvedeného spoločenstva dekrét 135/2000.

11 V máji 2001 počas rokovania s predstaviteľmi Komisie španielske orgány uviedli, že lov na vetvičky s lepom je v oblasti Valencia veľmi zakorenený a že jeho zákaz by

mohol spôsobiť spoločenské ťažkosti. Podľa týchto orgánov neexistujú žiadne iné metódy, ktoré by umožňovali zabrániť škodám na úrode.

12 Komisia 26. júla 2001 vydala odôvodnené stanovisko, v ktorom zopakovala v zásade výhrady uvedené vo výzve a v ktorom stanovila Španielskemu kráľovstvu lehotu dva mesiace na prijatie opatrení potrebných na dosiahnutie súladu s povinnosťami, ktoré ukladá táto smernica.

13 Španielske kráľovstvo vo svojej odpovedi z 28. septembra 2001 zopakovalo a doplnilo predošlé tvrdenia na podporu vykonávania predmetného spôsobu lovu.

14 Keďže Komisia usúdila, že porušovanie smernice zo strany Španielskeho kráľovstva pretrváva, podala žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.

O žalobe

15 Komisia uvádza, že lov drozdov metódou „parany" má neselektívny charakter a nemôže byť odôvodnený ani zabraňovaním vzniku závažných škôd na úrode, ktoré je uvedené v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice, ani tým, že ide o odchyt určitých vtákov v malých množstvách podľa toho istého ustanovenia, písm. c).

O neselektívnom charaktere lovu metódou „parany"

Argumentácia účastníkov konania

16 Komisia uvádza, že napriek opatreniam prijatým španielskymi orgánmi, ako sú opatrenia, ktoré sa týkajú najmä rozsahu „parany", umiestňovania vetvičiek s lepom, používania vábničiek, ako aj povinnosti majiteľov „parany" vyčistiť a oslobodiť iné vtáky ako drozdy chytené do pasce, je lov na vetvičky s lepom neselektívnou metódou odchytu zakázanou článkom 8 smernice. Uvedené opatrenia v skutočnosti nebránili odchytu vtákov, ktoré patria medzi druhy, ktoré nie sú zaradené do režimu výnimky.

17 Španielska vláda uvádza, že podľa odôvodnení dekrétu 135/2000 sú vetvičky s lepom samy osebe neselektívnym elementom, ale pokiaľ sa používajú správnym spôsobom v súlade s výhradami a obmedzeniami stanovenými týmto dekrétom, stávajú sa metódou alebo spôsobom odchytu, ktorý je úplne selektívny. Takto teda k odchytu druhov vtákov nepatriacich medzi druhy, ktoré môžu byť lovené na vetvičky s lepom, môže dôjsť len náhodou. Povinnosť očistiť všetky náhodne chytené vtáky a vrátiť ich na slobodu, ktorú poľovníkom stanovil dekrét 135/2000, zaručuje selektívny charakter lovu metódou „parany".

Posúdenie Súdnym dvorom

18 Je potrebné pripomenúť, že čo sa týka lovu, odchytu alebo usmrcovania vtákov, článok 8 ods. 1 smernice stanovuje, že členské štáty zakážu používanie všetkých prostriedkov, zariadení alebo metód používaných na masový alebo neselektívny odchyt alebo usmrcovanie vtákov, alebo metód, ktoré by mohli spôsobiť vymiznutie druhov v danej oblasti, hlavne tých, ktoré sú uvedené v prílohe IV (a) tejto smernice, kam patria aj vetvičky s lepom.

19 Je však nesporné, že lov drozdov pomocou vetvičiek s lepom, ktorý sa vykonáva na území Valencijského spoločenstva, neumožňuje zabrániť tomu, aby boli chytené aj iné vtáky ako drozdy. V tejto súvislosti z tretej správy španielskej ornitologickej spoločnosti o odchyte drozdov metódou „parany" vo Valencijskom spoločenstve (ďalej len „správa SEO/BirdLife"), predloženej v septembri 2001 v rámci sporu pred Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana a predloženej Komisiou do spisu v tejto veci, vyplýva, že čo sa týka vtákov chytených uvedenou metódou, je pomer medzi drozdmi a vtákmi iných druhov v rozpätí od 1,24 do 4. V spise Súdneho dvora sa navyše nenachádza žiadny dôkaz, ktorý by potvrdzoval opak.

20 Z toho vyplýva, že lov metódou „parany" predstavuje neselektívnu metódu odchytu. Skutočnosť, že čo sa týka iných vtákov chytených na vetvičky s lepom ako tých, ktoré sú uvedené v dekréte 135/2000, poľovníci sú povinní ich očistiť a vrátiť ich na slobodu, nie je takej povahy, že by spochybnila neselektívny charakter uvedenej metódy odchytu.

21 Na základe predchádzajúcich úvah je potrebné konštatovať, že lov metódou „parany" patrí medzi zakázané druhy lovu, ktoré sú uvedené v článku 8 ods. 1 smernice.

O zabraňovaní závažným škodám na úrode uvedenom v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice ako odôvodnenie lovu metódou „parany"

Argumentácia účastníkov konania

22 Podľa Komisie podmienky, ktoré by mohli odôvodniť na základe článku 9 ods. 1 písm. a) smernice výnimku zo zákazu používať na odchyt vtákov vetvičky s lepom,

ktorý stanovuje článok 8 ods. 1 tejto smernice, nie sú v tomto prípade splnené. Po prvé, existujú aj iné uspokojivé spôsoby ako zabrániť údajným závažným škodám spôsobeným drozdmi na plodinách viniča a olivovníkov. Na území iných autonómnych spoločenstiev Španielska sa totiž úspešne používajú lov puškou alebo odstrašovacie delá. Po druhé, Komisia popiera rozsah škôd uvádzaných španielskou vládou. Tak populácia drozdov, ktorých sa týka režim výnimočného lovu, ktorý umožňuje dekrét 135/2000, ako aj denné množstvo rastlinnej potravy, ktorú zjedia tieto vtáky, sú nadhodnotené. Po tretie, podľa Komisie je medzi geografickým rozmiestnením povolení vydaných na vykonávanie lovu metódou „parany" a geografickým rozmiestnením kultúr olivovníkov a vinohradov nesúlad.

23 Španielska vláda uvádza, že alternatívne riešenia uvedené Komisiou na zabránenie škodám na kultúrnych plodinách nie sú dostatočné. Čo sa týka odstrašovacích diel, náklady na ne by boli príliš vysoké vo vzťahu k výške utrpených škôd a ich používanie by mohlo spôsobiť požiare. Čo sa týka používania pušiek, viedlo by k zvýšeniu počtu povolení na lov a k predĺženiu poľovníckej sezóny. Tieto opatrenia by narušili rovnováhu pernatej zveri, ktorá sa nachádza na predmetnom území, o to viac, že správanie poľovníka z Valencie sa nedá porovnať so správaním poľovníka z iných autonómnych oblastí. Čo sa týka rozsahu spôsobených škôd na kultúrnych plodinách viniča a olivovníkov, španielska vláda uvádza, že jej tvrdenia v tejto veci sú presné a že Komisia pri svojom hodnotení nevzala do úvahy všetky príslušné faktory.

Posúdenie Súdnym dvorom

24 Je potrebné pripomenúť, že výnimka z článku 8 smernice môže byť podľa článku 9 ods. 1 smernice udelená, iba ak neexistuje iné uspokojivé riešenie a z dôvodov

taxatívne vymenovaných v tom istom článku 9 ods. 1 písm. a) až c) (pozri najmä rozsudok z 8. júla 1987, Komisia/Taliansko, 262/85, Zb. s. 3073, bod 7), medzi ktoré patrí zabránenie závažným škodám na úrode.

25 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že v iných oblastiach Španielska, ako napríklad v Kastílii - La Mancha a najmä v Andalúzii, kde sa pestuje veľké množstvo olivovníkov a viniča a kde sa takisto vyskytuje veľká populácia drozdov, nie je lov na vetvičky s lepmi povolený. Drozdy je tam možné loviť puškou, ktorá je selektívnym nástrojom usmrcovania. Nezdá sa však, že by v olivových hájoch a vinohradoch v uvedených oblastiach vznikli závažnejšie škody ako na tých istých plodinách nachádzajúcich sa vo Valencijskom spoločenstve.

26 Tvrdenie španielskej vlády, podľa ktorého nahradenie lovu drozdov metódou „parany" lovom puškou spôsobilo z dôvodu zvýšenia počtu pušiek a dní lovu, ktorý by bol na to nevyhnutný, takú ujmu iným druhom pernatej zveri, že by sa ich populácia zmenšovala, nie je v spise týkajúcom sa tohto konania žiadnym spôsobom podložené. V tejto súvislosti je potrebné podčiarknuť, že so súhlasom samotnej španielskej vlády sa loví na území Valencijského spoločenstva v tom istom čase a bez akýchkoľvek problémov kuropta červená, druh, ktorý sa môže loviť v zmysle článku 7 a prílohy II, časť 1 smernice, rovnako ako aj drozdy. Vzhľadom na to, že chýba akákoľvek iná informácia svedčiaca o opaku, táto skutočnosť nenasvedčuje v prospech uvádzaného jedinečného správania poľovníkov vo Valencii.

27 Okrem toho z odôvodnenia dekrétu 135/2000 vyplýva, že nedostatok iných, uspokojivejších riešení, než je lov drozdov metódou „parany", je spôsobený skôr tým, že metóda „parany" predstavuje hlboko zakorenenú tradíciu vo Valencijskom spoločenstve, než tým, že sa tak zabraňuje závažným škodám na kultúrnych plodinách.

28 Okrem toho, nie je sporné, že 80 % zariadení „parany" umiestnených na území Valencijského spoločenstva sa nachádza v provincii Castellón a z toho 69,5 % v oblastiach, kde sa nevyskytujú olivovníky a vinohrady. Odôvodnenie založené na zabránení závažným škodám na uvedených plodinách sa teda nezdá byť v súlade s touto skutočnosťou.

29 Za týchto podmienok nemožno uznať, že neexistuje iné uspokojivé riešenie ako lov metódou „parany" na zabránenie závažným škodám na kultúrnych plodinách, ani že tento druh lovu je odôvodnený takým cieľom.

30 Z toho vyplýva, že lov metódou „parany" sa nezdá byť odôvodneným v zmysle článku 9 ods. 1 písm. a) smernice.

31 Žalobe Komisie je teda potrebné v tomto bode vyhovieť.

O odchyte určitých vtákov v malom rozsahu uvedenom v článku 9 ods. 1 písm. c) smernice ako odôvodnenie lovu metódou „parany"

Argumentácia účastníkov konania

32 Podľa Komisie lov metódou „parany" nespĺňa podmienku vykonávania odchytu selektívnym spôsobom ani podmienku, že ide o odchyt vtákov v malom rozsahu v zmysle článku 9 ods. 1 písm. c) smernice.

33 Španielska vláda proti tomu namieta, že by lov na vetvičky s lepom, tak ako ho upravuje dekrét 135/2000, predstavoval selektívnu metódu odchytu. Okrem toho, vzhľadom na pomer medzi počtom drozdov, ktoré môžu byť lovené na vetvičky s lepom, a celkovým počtom drozdov nachádzajúcich sa na území Valencijského spoločenstva, je nevyhnutné dôjsť k záveru, že daný lov predstavuje rozumné využívanie určitých vtákov v malom rozsahu.

Posúdenie Súdnym dvorom

34 Je dôležité pripomenúť, že výnimka zo zákazu používania vetvičiek s lepom na odchyt vtákov udelená v členskom štáte sa musí na to, aby bola v súlade s článkom 9 ods. 1 písm. c) smernice, uplatňovať v každom prípade selektívnym spôsobom a týkať sa odchytu vtákov len v malom rozsahu (pozri v tomto smere rozsudok z 27. apríla 1988, Komisia/Francúzsko, 252/85, Zb. s. 2243, bod 28).

35 Najprv je potrebné preveriť, či táto posledná uvedená podmienka bola v danom prípade naozaj splnená.

36 V tejto súvislosti „Druhá správa [Komisie] o uplatňovaní smernice 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva" [KOM(93) 572, konečné znenie, z 24. novembra 1993] uvádza, že v súlade s prácou výboru ORNIS je potrebné považovať za odchyt „v malom rozsahu" úbytok menší ako 1 % celkovej ročnej úmrtnosti príslušnej populácie (priemerná hodnota) pri druhoch, ktoré nemôžu byť lovené, a rádovo 1 % pri druhoch, ktoré môžu byť lovené, pričom „príslušnou populáciou" sa rozumie, čo sa týka sťahovavých druhov, populácia tých oblastí, z ktorých pochádza

hlavný podiel prechádzajúci cez oblasť, kde sa vykonáva výnimka počas doby jej platnosti. Výbor ORNIS je výborom pre prispôsobenie smernice technickému a vedeckému pokroku zriadeným v súlade s článkom 16 smernice. Je zložený z predstaviteľov členských štátov a predsedá mu zástupca Komisie.

37 Správa SEO/BirdLife uvádza, že v rozsiahlom prehľade prírodného vývoja vtákov v západnej paleoarktickej oblasti (*The BIRDS of Western Paleartic: Cramp 1988, Snow et Perrins 1988*) sa spomína, že ročná miera úmrtnosti drozda plavého môže kolísať od 40 do 54 % a drozda červenkastého je medzi 57 až 58 %.

38 Je preukázané, že populácia drozdov v oblastiach, z ktorých pochádza hlavný podiel sťahovavých vtákov, predstavuje asi 16 miliónov drozdov plavých a 5,9 milióna drozdov červenkastých. V prípade drozda plavého by teda úbytok zodpovedajúci 1 % celkovej ročnej úmrtnosti tohto druhu nemal prekročiť 86 400 exemplárov a v prípade drozda červenkastého by nemal prekročiť 34 200 exemplárov.

39 Je rovnako zrejmé, že povolenia na lov metódou „parany" vydané príslušnými orgánmi Valencijského spoločenstva roku 2001 sa vzťahovali na ulovenie až do 429 600 exemplárov.

40 Z toho vyplýva, že bez ohľadu na to, aký bude pomer medzi množstvom odchytených drozdov plavých a drozdov červenkastých, počet drozdov, ktoré je povolené loviť metódou „parany", vysoko presahuje hranicu malého rozsahu tak, ako ju stanovil výbor ORNIS a uvádzala Komisia.

41 Hoci je pravda, že kritérium malého rozsahu tak, ako ho definoval výbor ORNIS, nie je právne záväzné pre členské štáty, z dôvodu vedeckej autority, ktorú požívajú názory výboru, a z dôvodu, že nebol predložený žiadny iný dôkaz, ktorý by vedecky preukázal opak, ho môže Súdny dvor použiť v tomto konaní ako referenčný základ pre posúdenie, či výnimka, ktorú udelil žalovaný členský štát na základe článku 9 ods. 1 písm. c) smernice, spĺňa podmienku, aby sa odchyt predmetných vtákov vykonával v malom rozsahu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. mája 1998, Komisia/Holandsko, C-3/96, Zb. s. I-3031, body 69 a 70).

42 Z predchádzajúceho a najmä z bodu 40 tohto rozsudku vyplýva, že lov metódou „parany" tak, ako sa vykonáva vo Valencijskom spoločenstve, nespĺňa túto podmienku.

43 Z týchto dôvodov je potrebné výhrade Komisie založenej na tom, že lov metódou „parany" nie je v súlade s podmienkami článku 9 ods. 1 písm. c) smernice, vyhovieť.

44 V dôsledku toho a bez toho, že by bolo potrebné preveriť iné tvrdenia predložené na podporu tejto výhrady, je potrebné konštatovať, že Španielske kráľovstvo si tým, že tolerovalo lov na vetvičky s lepom na území Valencijského spoločenstva metódou nazývanou „parany", nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 8 ods. 1 a článku 9 ods. 1 smernice.

O trovách

45 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Španielske kráľovstvo na náhradu trov konania a Španielske kráľovstvo nemalo úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ho na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

1) **Španielske kráľovstvo si tým, že tolerovalo lov na vetvičky s lepom na území Valencijského spoločenstva metódou nazývanou „parany", nesplnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 8 ods. 1 a článku 9 ods. 1 smernice Rady 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva.**

2) **Španielske kráľovstvo je povinné nahradiť trovy konania.**

Podpisy